

Arbejderhistorieprisen 2002

Ved et arrangement i Arbejdermuseets Café & Ølhalle den 30. januar blev Arbejderhistorieprisen 2002 uddelt. Bag prisen står Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv, Selskabet til Forskning i Arbejderbevægelsens Historie og Arbejdermuseet.

Bedømmelsesudvalget havde modtaget 14 afhandlinger, hvoraf to biografier om Jens Otto Krag og islændingen Trygvi Emilsson blev udvalgt til at modtage prisen.

Arkivleder Niels Wium Olesen fik prisen for sin ph.d. afhandling fra Syddansk Universitet. *Jens Otto Krag. En socialdemokratisk politiker. De unge år 1914-1950.*

Niels Wium Olesens afhandling er en politisk biografi med to hovedlinjer. For det første den biografiske, der beskriver Krag opvækst og tidlige politiske engagement, og for det andet en analyse af de ændringer som Socialdemokratiet gennemløb i 30'erne og 40'erne. En proces, hvor Krag var en vigtig aktør med sine evner til at forene planlægning og visioner. Afhandlingen er både præget af forfatterens fascination af personen Jens Otto Krag og af hans ambition om at forstå Krag som en del af den socialdemokratiske arbejderbevægelse. Afhandlingen er skrevet i et medrivende og levende sprog, der gør selv de mere tørre afsnit interessante og letlæste.

Den islandske afhandling er Adjunkt Lone Mørk Andersens speciale fra Nordisk Filologi ved Københavns Universitet: *Et islandske skæbneopgør med traditionens stemme. En analyse af arbejderen, fagforeningsmanden og forfatteren Trygvi Emilssons erindringer.*

Afhandlingen er både emnemæssigt og metodisk usædvanlig. Med metoder fra kultur- og litteraturvidenskaben bruger Lone Mørk Andersen Trygvi Emilssons erindring til at afdække, hvordan kulturen og den islandske tradition gennem århundreder har formet dagliglivet, men også hvordan Emilssons livsopfattelse ændres radikalt under moderniseringen af det islandske samfund i 30'erne. Med forfatterens ord: "Kampen om retten til det daglige brød og om at blive anerkendt i det islandske samfund var hård, og erindringerne viser, at denne kamp kun kunne føres på bekostning af det gamle islandske skæbnebegreb".

Årets høst af afhandlinger viser, at arbejderhistorien stadig har stor interesse blandt unge forskere. Det er også positivt, at de indleverede opgaver repræsenterer flere forskellige fag, og at de fleste af landets universiteter er repræsenteret. Udvalget har lagt vægt på at belønne både et dansk og et nordisk emne med valget af disse to afhandlinger til Arbejderhistorieprisen 2002 – samt at give prisen til to meget forskellige studier for at understrege bredden i arbejderhistorien i dag.

Internet

Lydhistorie

En valgtale af Peter Sabroe indtalt på fonograf i 1913, året hvor Sabroe omkommer i den store togulykke ved Bramminge. Staunings programtale fra regerings-tiltrædelsen i 1924. Aksel Larsen der op til valget i 1932 opfordrer sine klassefæller til at sammenligne forholdene i det krisepå-

de Danmark og Sovjetunionen. K.K. Steincke som i 1934 fortæller om socialreformen. Alt dette og meget mere kan man høre på projektet Dansk Lydhistories hjemmeside. Senest er der tilføjet 450 lydoptagelser fra Anker Kirkeby-samlingen med taler og oplæsning af berømte kvinder og mænd, lydbilleder fra hverdagen i 1930'erne samt dansk presse fra London under besættelsen.

www.statsbiblioteket.dk/dlh

Historiske filmoptagelser

British Pathe optog i tiden fra århundredets begyndelse til 1970 mere end 90.000 dokumentar-klip, i alt omkring 3.500 timers film, til brug i selskabets uger-vyer. I det omfattende materiale, der nu er digitaliseret og gjort tilgængeligt på internettet, findes meget af arbejderhistorisk interesse: scener fra den store engelske generalstrejke i 1926, første maj-møder i Hyde Park, kommunistiske demonstrationer i Italien efter attentatet på Palmiro Togliatti, Leon Blums begravelse i 1950. Alle klippene kan ses gratis i en lavopløselig udgave. www.britishpathe.com

Hverdagsliv i DDR

Gennem en præsentation af forskellige varer, indpakningspapir, indkøbsposer, kvitteringer, reklamer, betjeningsvejledninger og piktogrammer m.m. tegner *Sammlung zur DDR-Alltagskultur* et kuriøst billede af hverdagslivet i DDR. www.ddr-alltagskultur.de

Udstillinger

Kold krig på Københavns Bymuseum

Den kolde krig er blevet hot. Medierne fyldes af heftige debatter om hvem, der lod USA tage føringen i vest og hvem der var østblokkens nyttige idioter.

Københavns Bymuseum ser i en kommende udstilling på den kolde krig ud fra en lidt anden vinkel, nemlig den almindelige danskers tilværelse i 50'ernes København, i koldkrigens mest dybfrosne periode. Hvordan mærkede hr. og fru Jensen det storpolitiske spil? Hvordan foregik kampen mellem øst og vest i den københavnske hverdag? Hvordan profilerede supermagterne sig over for den jævne københavnerv?

For at kunne fortælle denne spændende historie søger Bymuseet hjælp til at fylde udstillings-lokalerne.

Fra amerikansk side satsede man for at få opbakning i de vesteuropæiske befolkninger ikke mindst på en massiv velstandsstigning. Bymuseet vil udstille et udvalg af de mange varer, der i 50'erne enten kom fra Amerika eller fremstilledes som varianter af amerikanske produkter. Ligger nogen f.eks. inde med en læderjakke, et par blue jeans, en lumberjacket eller tøj i 50'ernes moderne college look, enten hjemsendt af en rig onkel eller bare købt i Magasin, Daells Varehus eller en af de mange andre butikker, der flød med på amerikaniseringens bølge? Eller cigaretter af mærker som Holiday og North State, Wrigley-tyggegummi? Eller legetøj, hvor gode bud kunne være Hopalong Cassidy-puslespil, filmstjerne-påklædningsdukker, cowboyhat-

te og revolverbælter i plast? Og nu hvor vi er ved det nye vidundermateriale plast: ligger nogen inde med amerikansk Tupperware, som de har fået tilsendt fra Amerika i 50'erne, dvs. før det fra 1962 blev solgt i Danmark på de berømte Tupperware-parties?

Som USA søgte også Sovjetunionen at profilere sig i Vesteuropa. Det skete blandt andet gennem partistøttede rejser til østbloklandene, hvor man ved selvsyn kunne erfare den realiserede kommunismes fortrin. Souvenirer hjembragt fra sådanne rejser i 50'erne – bemalede platter, ølkrus med lokale motiver, broderede bluser og anden folkløse, som systemet lod udgøre ansigtet udadtil – vil Bymuseet meget gerne låne til udstillingen. Eller mere prestigepregede produkter, som eksempelvis håndslebne karamalinsler af mærket Exacta.

Udstillingen kommer også til at vise ting fra den absolutte frontlinje i københavnerkampen mellem øst og vest: Danmarks største industriarbejdsplads B&W. Marketenderiet på Refshaleøens nu nedlagte skibsværft var kulisserne, som koldkrigens mest heftige scener udspillede sig i, når socialdemokratiske tilidsmænd stillede op over for de kommunistiske. Desværre har ingen museer tænkt på at bevare nogle af de gamle marketenderiborde, som fyldtes med løbesedler og politisk agitation, når bølgerne gik højt. Men måske har et bord fået en rolig alderdom i en kolonihave og kan lånes ud i udstillingsperioden. Måske endda det berømte 'Bord 22', kommunisternes. Ligeledes vil museet gerne låne nogle af de udvekslingsgaver, som værftsarbejderne fik med hjem fra kollegaer i østbloklandene, som der var et veludviklet samarbejde med. Ved

Med denne amerikansk producerede og angiveligt CIA-finansierede båndoptager blev næstformanden i Danmarks Kommunistiske Parti Alfred Jensen aflyttet i sin lejlighed fra 1952 til 1959. Historien fortælles på Bymuseets kommende udstilling, hvor båndoptageren også vil kunne ses. Men udstillingen viser også, hvordan koldkrigens benhårde kamp førtes med meget andet end agenter og hemmelige efterretningstjenester. Den kunne mærkes langt ind i den københavnske dagligdag.

værftets lukning blev disse gaver udloddet til repræsentantskabet i værftets Fællesklub.

Brydningsåret 1956 – hvor den kommunistisk ledede stor-konflikt i foråret afløses af Sovjetunionens invasion i Ungarn i efteråret og fjerner kommunis-ternes nyvundne opbakning – bliver udstillingens udgangste-ma; herefter ændres den kolde krigs dagsorden. Hvis nogen lig-ger inde med iturevne socialde-mokratiske partimedlemskort fra forårskonflikten eller ting med tilknytning til Ungarnshjælpen, der startes op i efteråret 1956 og fortsætter de følgende år, er mu-seet meget interesseret.

Udstillingen *Mellem uskyld og A-bomber – koldkrigens Køben-havn i 1950'erne* vil blive vist i perioden juni 2003 til marts 2004.

Henvendelse til:

*Museumsinsp. Niels Jul Nielsen
Københavns Bymuseum*

Absalonsgade 3

1658 København V

Tlf. 33 21 07 72

www.bymuseum.dk

Over Grænser

Arbejdermuseet viser frem til den 27. april udstillingen *Over Grænser* om den fælles europæ-iske migrations historie siden Anden Verdenskrig. Udstillingen skildrer migranternes rejse til Europa og deres liv og integrati-on i de enkelte lande. Historien fortælles med fotografier og et virvar af hovedbeklædninger: kasketter, filthatte, sarier, hække-de eller strikkede huer og tørk-læder. Det er arrangørernes hen-sigt at vise, at immigration, mo-bilitet og pluralisme er dele af en fælles europæisk kultur. Formå-let er at øge forståelsen for rød-derne i den europæiske identitet og dens betingelser.

Udstillingen er en af flere un-der projektet *Migration, Work and Identity. A History of People in Europe, Told in Museums* og vil senere blive vist i andre euro-pæiske lande.

Over Grænser kan ses på Ar-bejdermuseet hver dag kl. 10-16 (undtagen mandag).

Arbejdermuseet

Rømersgade 22

1362 København K

Tlf. 33 93 25 75

www.arbejdermuseet.dk

Oldefars, farfars og fars 1. maj

På udstillingen sættes der fokus på 1. Maj arrangementerne for 75, 50 og 25 år siden. Hvad kæmpede arbejderne for de på-gældende år, og hvordan dække-de aviserne begivenheden?

Oldefars, farfars og fars 1. maj vises i perioden 1. maj til 1. juni 2003.

Industrimuseet

Museet for arbejder-, håndvær-ker- og industrikultur

Gasvej 17-19, 8700 Horsens

Tlf. 75 62 07 88

Fax 75 60 12 77

www.industrimuseet.dk

Finsk indvandrer på en svensk tekstilfabrik (foto: Arbejdermuseet).